

Бүрэй-Монголой ҮНЭН

№ 145 (4265)
1943 оной
ИЮЛИН
14
среда
Сая 20 мүнөө

ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй,
ВМАССР-эй Верховно Советдэй ба
ВКП(б)-ий Улан-Удын ГК-гэй орган

Мүнөөдэрэй номерто:

Гүрөөн Орос эрхэтэ комис-
сия мэдээсэл (1-дэх нүүр).
ВКП(б)-гэй ЦК ба СССР-эй
ОНК-гэй амаршалгада харюу
(1-дэх нүүр).
Гүрөөн Оборонны Комитедэй
дамжуулгын Улаан Туг дайнад
абаба (2-дэх нүүр).
А. Номинено. — Политико-
гегералэй хүдэлмэршэ байжа-
руула.
Сэцгэн арал дээрэ союзнигууд
дай сэрэгүүдэй хэжэ байгаа де-
сангта операцинууд (2-дэх
нүүр).

Советскэ Информбюроһоо

ИЮЛИН 12-ой ОПЕРАТИВНА МЭДЭЭСЭЛ

Июлин 12-то манай сэрэгүүд Орловско-Нурска ба Белгородскэ зүгүүдтэ дайсаантай байлдаануудыг хэжэ үргэлжлүүлбэ. Белгородскэ зүгтэ илангала үсэд шанта байлдаанууд болоо.

Манай сэрэгүүд Орловско-Нурска ба Белгородскэ зүгүүдтэ үдэр соо болоһон байлдаануудта 122 немецкэ танк гайтхалһан ба үгы хэһэн байна. Агаарай байлдаануудта ба зөмитнэ артиллерийн буудалгаар 18 немецкэ самолёт унагаагдаа.

Орловско-Нурска ба Белгородскэ зүгүүдтэ июлин 11-дэ агаарай байлдаануудта ба зөмитнэ артиллерийн буудалгаар 31 немецкэ самолёт унагаагдаһан бэшэ, харин тодруулагдһан мэдээнэй ёһоор дайсаантай 71 самолёт унагаагдаһан байна.

***

Орловско-Нурска зүгтэ манай частууд дайсаантай атакаануудыг сугариса сохибо. Дайсан болбол атакаануудыг урда үдэрнүүдтэй адил томо хвсэ-нүүдээр хэзгүй. 7 үдэр соо болоһон хатуу шанта байлдаануудта гитлеров-цүүд ехэ гээлтэ оробо. Немецүүд советскэ хамгаалгыг сүмэ сохино гэжэ гээһүрэн, мүнөөдөр фронтын өмнө үдэстүүд дээрэ өөһэдүнтөө позици-нуудыг байжаруулгыг эрмэлзэ. Нэгэ үдэст дээрэ дайсаантай өгсөн сэрэг ба танкүүд хэвэ дахин атакада ороһыно баа, советскэ боецүүдэй контролхитоор түрүүшлэтэ рубел-нүүдтэ хангаһан байна. Дайсаантай 1.000 шахуу солдат ба офицер 17 танк, 6 ехэ бүү, 25 пулемёт ба мино-мётно батарея үгы хэһэн.

★ Белгородскэ зүгтэ хатуу шанта байлдаанууд үргэлжэлбэ. Артиллери ба авиациар дэмжэгдһөн дайсаантай танк-нууд ба албан сэрэгүүд үдэрэй турша соо манай позицинуудыг нэгтэ бэшэ атаковалаа. Нэгэ үдэст дээрэ немецүүд амжалта туйлаһгүгээр сохил-нуудыг нэгтэ үдэст дээрэ хөһөн байла. Нөгөөшэ дайсаантай бүхы атака-нууд буруу бүрвэһэн байна. Гвардийн элитан нүхэр Дюбенко гэгшын коман-далга доро абаһан подразделени немецүүдэй хатуу шанта хоёр агалыг сугариса сохино, батальон үлчүгэй гит-леровцүүдэ людаа. Н-скэ танкова част дэблжэ яба дайсанта хажуу талдаһан нэгэ сохилто гэжэ, 6 немецкэ танк үгы хэбэ. Гвардийн капитан нүхэр Бельгин гэгшын команддалга батальоний хамгаалжа байһан позицинуудыг полк шахуу немецкэ албан сэрэгүүд ба 30 танк атаковалаа. 12 часай турша соо гвардеецүүд гитлеров-цүүдэй атакаануудыг сугариса сохибо. Дайсан болбол 15 танк ба 500 гаран солдат ба офицерэ гэгээд сугариха багтай болоһон байна. Лейтенант нүхэр Бутенко гэгшын команддалга танкыг эхлэжэ нэгэ танкыг галдаһан ба дайсаантай үшөө хоёр танкыг муртжэ жагсаалһаан гаргаһан байла юм. Нүхэр Ивхар гэгшын команддалга подразделени сабёрнуудай ташаһан муртжүүд дээрэ гаржа хоёр үдэр соо 8 немецкэ танк гяа бута бүүба.

★ Вадковска фронтын нэгэ үдэст дээрэ младша лейтенант Евграфовай команддалга доро ябаһан танкүүдэй бүлэг миньэ полинуудыг дабажа, немецкэ траншея уруу сүмэрэн оробо. Гар туйлаһанда тагнуулаһа 70 шахуу гитлеровцүүдэ людаа. Трофей буулаан абажа, хүчүүд племжэ абажа.

★ Волховскэ фронт дээрэ манай подразделениүүд дайсаантай позицинуудыг ба дутыг туйлаһыг бүүба. Артиллерийн буудалгаар 12 немецкэ зөтө һандаргаһан, дайсаантай ябан сэрэгүүдтэй 8 онгосо шэнжэгдһөн, 4 ехэ бүү үгы хэһэн ба хэзэн артиллерийскэ ба минометно батареянуудтэй буулага дарагдан байна. Н-скэ соединениин сэйперүүд үдэрэй турша соо 59 немецкэ солдат ба офицерэе хөһөн.

★ Могилёвскэ областин нэгэ райондо ябуулажа гэжэ байһан «Железняк» гэжэ партизанскэ отряд немецко-фашистскэ элит агууршадһа өхтэр бүлэг советскэ үлчүүдтэ булаһан абаба. Эгэ үлчүүдтэ немецүүд түрэлхидөөн хүсөөр абаһан ба тэдэрөөн сэрэгтэй госпитальдо абажа ялаһан байгаа. Гитлеровцүүд шархатаһан немецкэ офицерүүдтэ зориулжэ үлчүүдтэй шыншын эбала гэжэ ханаһан байла. Нүгөөшэ отрядтэй бүлэг партизанууд дайсаантай түмэрэмэй элелоние замда халаан унагаһан байна. Тэрэнэй халин унаһанэй өсөтө паровоз ба 6 классна вагоны үгы хэһэн. Түмэрэмэй тус үдэст дээрэ хоёр сүлхэ соо өөһөнүүд ябаһгү.

★ Гурбани немецкэ бомбардировочно эскадрын 5-дэх отрядтэй 2-дэх бүлэгтөө плензэ абаһан лётчик обер-фельдфебель Вилли Штрөмер илгэжэ хөөрбэ: «Июлин 7-до манай отряд долбожло ябаа газар дээрхи немецкэ элчүүдтэ дэмжэһэн зорилогор истребительүүдтэй үлчлэлтэйгөөр фронт төшэ нийлэһэн байгаа. Би зориулагдһан газарганы бомбонуудта хаяжа шалаһгүб. Ороудуудай түрүү залбаа хэглэһэн хүсэтэ зөмитнэ буулажа зорилһон газартаа хүрэхэмийн баатуулаа. Тэрэ үдэ үлчлэһи саамтай олодой истребитель гэгтэ гаржа өгөбэй. Тэрэ болбол миний самолётны атаковалһан ба галдаһан байла юм. Улаангүй манай отрядтэй үшөө нэгэ самолёт унаа бэлэй. Истребитель хэглэһэн истребительүүд туһа хүргөөгүй. Юулэб гэжэ, тэдэнэй лётчикүүдтэ үлч дүршэлтгүй залуушүүд байгаа.

Июлин 6-да немецкэ армийн эхлэһэн долбожло үлчлэй хангаһан байла юм. Тэрэ болбол үшөө май-июнь соо хараалагдһан байбашы баа миний мэдэхгүй шөлгөһаанаар хойшодуулагдһан байла. Эгэ долбожлын эгзэн түрүүшын зорилго хэда Курскы эгзэн абаба ба Орёл-Курск-Харьков гэгтэ харгыг эзлэхэ гэжэ бидэрэртэ тэлэһэн. Түсөөнэй ёһоор халаа өгэ ябуула болбол дүрвэн үдэр соо дүврүдтэ гэжэ хараалагдһан байла юм. Зүгөөн, командованиин тала энүүдтэй дээрэһэ долбожло болбол яахын аргагүй хангалтагүгөөр хүтэжэ байһа гэжэ хоёрлох үдэрнэ бүлэгтэй командир мэдүүлэ бэлэй. Ороудуудай хамгаалга болбол бутархай һанаһанда онхоло ехэл хүсэтэй байгаа. Тэрэнэй хэлдһэнэй ёһоор халаа долбожло болбол буруу бүрвэһэнэй байна. Тигтэжэ ганса тэрэ һанаа бэшэ, харин бусад олон офицерүүд тигтээр ойлово.

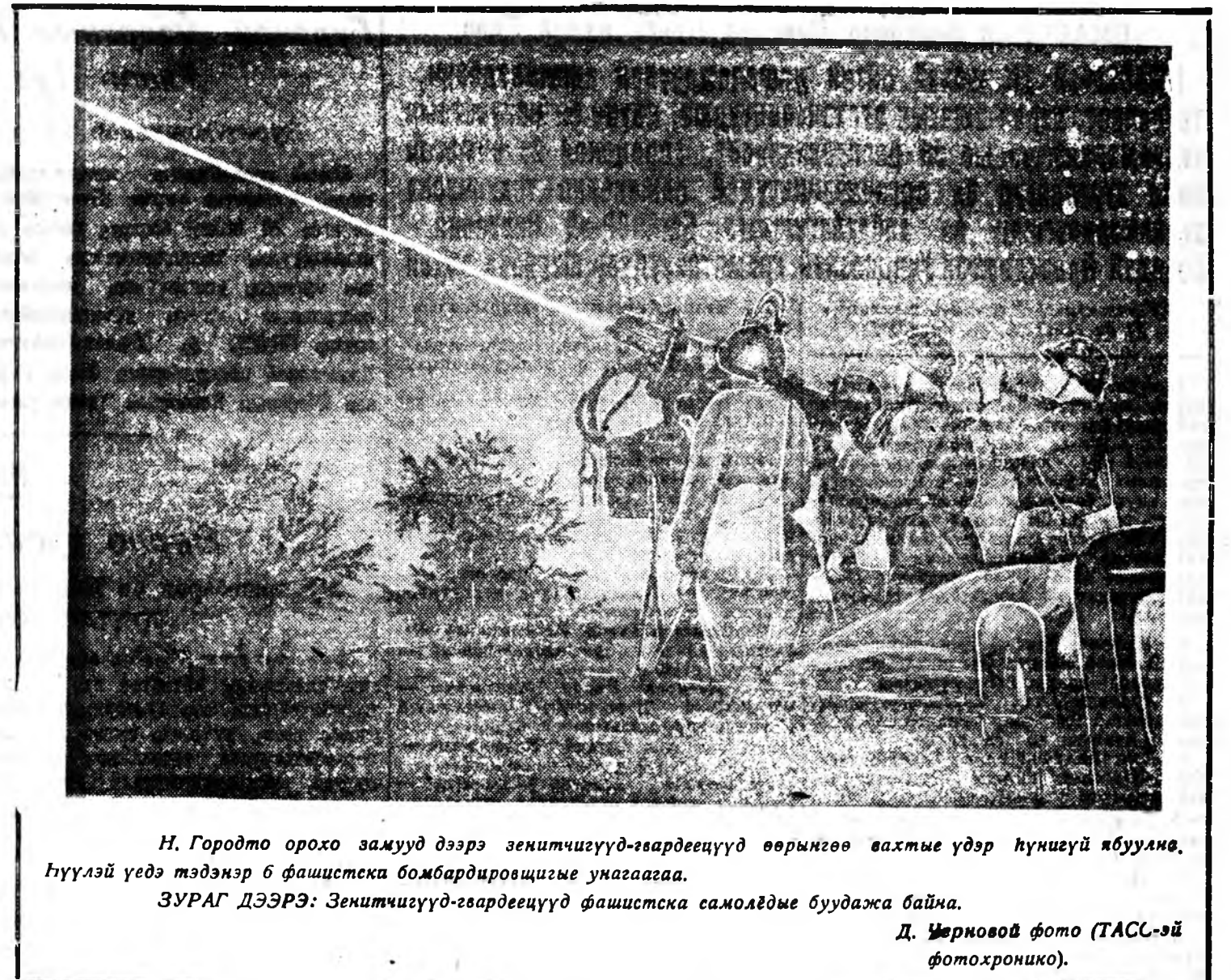
Манай республикын делегаци Монгол Арад Уласай һайндэртэ байлсаба

Монгол Арад Республикын 22 жэлэй ойн һайндэрлэгтэ хабаадалсаһан олоһон манай республикын делегаци энэ оной июлин 9-дэ Улан-Батор хүрээжэ, премьер-министр, Герой ба Маршал нүхэр Чойбалсан түрүчтэй Монгол Арад Республикын хүтэлбэрилгэлтэдөр үнэн зүрхтэй халуун баартайгаар угтаргаһан байна.

Июлин 10-аг үдэр манай делегаци Бага Хуралай баярай заседанияда хабаадалсажа, Монгол Арад Республикын 22 жэлэй ойтот дашрамдуулан монгол ардыг бурят-монгол ажаһаантай зүгтөө амаршалжа зуура монгол арадай 22 жэлэй турша соо туйлаһан угаа ехэ амжалтануудыг һайдаһан тэмдэглэбэ.

Июлин 11-дэ Монгол Арад Республикын 22 жэлэй ойн һайндэртэ зориу-лагдһан парадта манай делегаци Хабаадалсаба.

Манай республикада олоһон делегаци Монгол Арад Уласай ажалта арал хаа-хаангүй айнабар зүрхтэй халин бурханай хүтүн баялар угтажа, манай республикын ажалта ахалтгүй өмөр мөчлөг хүрээд, Тигтэжэ хамта тэдэр ажалы ба күл-түрнэ саамшадан улам ехээр хүтүүд-лэ ябадалта амжалта туйлаһы ба социалистическэ Эхэ оронтойгоо сүлжөөг ба бэлэ тавыг байла ябал аме хамгаалжа байгаа баатаран Улан Армид туйлаһа ябадала өхөдхөхө хү э-нэд.

Н. Гордто орохо замууд дээрэ зөмитчүүд-гвардеецүүд өөрыгөө вахтыг үдэр күнүгү ябуула. Гүүлэй үедэ тэдэнэр 6 фашистскэ бомбардировщикыг унагаагаа. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зөмитчүүд-гвардеецүүд фашистскэ самолётды бүүдажа байна. Д. Урновой фото (ТАСС-эй фотохронико).

ВКП(б)-гэй ЦК ба Совнаркомой амаршалгын телеграммы республикын ажалтад хүндэтгэгээр харюулжа байна

Ажалша зоной аман тангариг

Усгэдэр үдэшнэ 5 сагта Улаан-Удын приставш дээрэ олон зон сугларба. Энэ 3 халаанай хүдэлмэршэд болоод илгэһөнүүд, техникүүд би. Эзэнэй зүбэ шарай нэгэ ехэ юмны хүдэлмэршэд хэбэртэй.

Приставшин дэргэдэй парторганизацин секретарь нүхэр Л. А. Фришман гэгшэ митинг хэбэбэ.

Баяр ба омгорилой энэ митинг дээрэ амаршалгын телеграмма ушгалтаһанай һүвчлээр саамшан тэмсэлэй шог зам төдөрхөлөө томо тэгүүдтэ солото бригадир Соловьёв, приставшин начальник С. А. Степанов, ОРС-ын начальник Мосович, приставшин на-чальникыг коммерческэ талаар оролог-шо В. А. Плущин гэгшэд хэлэбэ. Тэдэнэй үгэ бүхыннэ, үнэн хэрэгтэй илэлтын улам бүри ойртожо байһанай аялгаар, бата найдаһанай ба тэрэнэй тулада унаһан мэлгайга абангүгөөр, өсхө суухыг мөнгөгүйгөөр ажаллажа байһанаар сэрбэлжэ.

Хүдэлмэршэдэй энэ митингтааа хө-лөн ажалла хамгаалжа хараад, саамшадан шамбай нягтаар, шанта хурдацаар тэмсэлэ, энэ оной навигацин амжалтаар дүврүгтэ ба Октябрийн революциин 26-дэх жэлэй ойн нэрэмжэтэ соци-алистическэ мурьсөө бригада, компани бүхэндэ хүсэтэйгөөр дэлгэрүүхэ гэжэ тогтооһон, иймэ улаануудыг абаба:

«Навигацин түсөөнэ 110 процент гүйсэхтэ; ажалтай бүтээсэ 105—110 процент хүргэхэ; ажалтай өөршэ үшөө 5 процент дооһоруула; Наркомфлор-дой 43-дэх номертой приказыг нагд наар бөгүүлжэ, хүдэлмэршэдтэй тохууныг һайжаруула.»

«Бурят-Монголой ажалтад фронтдоо туһалжа фабрика ба заводууд дээрэ, колхозно полнүүд дээрэ улаан, мэлгайга абангүгөөр хүдэлмэршэдтэй габан парти ба правительствын үлчр дээрэ сэлхэлтэ ба урхалыг хүсөөд, энэ сугларгаһад өршөтэ ажалла өхл-өн оробо. Тэдэнэй зориг хүсэ жэһмөл-шөгү ехэ амжалтануудыг түрүүлжэ-байһандаһ ажал нэгтэ түрэнгүй.»

И. Бодрий.

Амаршалгын телеграмма алдарт хэрэгүүдтэ урлала

ХЭЖЭНГЭ, июлин 13. («Б. М. Ун-зэн» корреспондент). Ажалта бурят-монгол арада парти ба правительствын үлчлэһэн амаршалгын телеграмма аймарай тосхон нотуугауулар сахилаан түрэнөөр дуудла. Эндэх арад зон өөрыгөө тэмсэлэй үндэр байһан үн-дэлтэ абаад байханда урхал малаа үсхэжэ, улам ехэ туһаламжа өрхлөг-армидан хүчүүдтэй гэжэ шахаһан таг-ларгага үтгэнэ.

Амаршалгын телеграмма абалатай сасуу Октябрийн XVI-дэх ойн нэрэм-жэтэ мурьсөөн аймарай дэбсхэр дээрэ үргэн далайсаантайгаар дэлгэржэ байна.

Буртаг үбнэ түүлгэ эршэмтэй ябана

Прибайкальскын аймарай колхозууд тарга талханайгаа буртаг үбнэ түв-жэ хэлжэ абадалыг эршэмтэй ябуула. Мүнөө аймар дотор 5.500 га тарханай буртаг үбнэн түвчлэ.

Энэ шулаа хүдэлмэршэ Сталингай, Чкаловтэй нэрэмжэтэ «Усть Социализ-ма» ба бусад колхозууд илангала һай-наар ябуула.

Н. Степанов.

Этигэл найдабаршин харюу

Бурят-Монголой ажалтад 20 жэл-эй алдарт айгоор дашрамдуулан СССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй амаршалгын телеграммы улам ехэ эрхэтгөөр утгала.

Бурят-Монголой ажалтад Советскэ Союзай бүхы олон арадуудтэй хамта Эхэ оронтойгоо урдаһан улаанай гүйсэхтэжэ, немецко-фашистскэ булм-таршадһа хла бута сохино хэрэгтэ бүхы хүсэ шадала үлчэ байта СССР-эй ОНК ба ВКП(б)-гэй ЦК эти-гэнэ. Иймэ ехэ этигэл найдабари хө-лөнэй харюу болгон үбнэ ба силос дарагыг эршэмтэй шантаар ябуула гэһэн банал болоһон Бхитын колхоз-

ник бүлгэнэй сөдхлэ зүрхэлтэ дүү-рэнэй.

Калинингай нэрэмжэтэ колхоз үбнэ-хуралгаа 22 процент, Чкаловгай нэр-эмжэтэ колхоз 18 процент ба Усть-Харскай сельсоветтэй Воронковгай нэрэмжэтэ колхоз 15 процент болгобо. Шөгө һайтайг өлгө даража мүн э-му бөлөөр ябана. Мүнөө аймарай колхозууд 3.205 тонно силос даража байна. Алтан сомонот «Улаан Тарга-шан» колхоз силос даража түсөөнэ 89,9 процент болгобо. Ульстуйла сельсоветтэй Калинингай нэрэмжэтэ кол-хоз 400 тонно силос даража, түсөөнэ 88,8 процент болгобо.

Н. Гомбоов.

Нормоёо үлүүлхын түлөө тэмсэл

Түнхэнэй аймарай 17 партсөдэйн нэрэмжэтэ колхозот членүүд үбнэ-хуралыг эршэмтэй шантаар ябуула. Мүнөө энэ колхозот 245 га хадалангын саб-шагдаа байла.

140 га сабшаантай үбнэ хуралаһан нүхэр Малхановый бригада бусад бри-гадануудһаа илгээр урдуур ябана. Энэ бригадын членүүд нүхэр Пыревов ба Анхаев гэгшэд үдэрбөө үдэртэ 1—1 га

сабшана. Гар хажууршан нүхэр Бу-лаев гэгшэ мүн эл шантаар хүдэл-мэршэ, үдэрбөөнөө дэбсхэриг хододо 130 процент хүртэр дүврүгтэжэ занша-тай. Энэ хэрээр ажалалһандэ бүтээсэ арбиджажа, стахановскэ хүдэлмэршн бодото үлчэр жэһэн заруулаһан кол-хознигууд энэ эһала олон.

Ц. Гармиев.

МЭДЭЭСЭЛ

Немецко-фашистскэ булмитарашадай ба тэдэнэй туһамаршадтай хэһэн хорото муухай агшануудыг ба СССР-эй гражданинуудта, колхозуудта, олонитын организацинуудта, гүрэнэй предпринятинуудта ба эмхи зургаануудта тэдэнэй ушаруулан гарза гайнуудыг тодруулаха ба мурдэхэ тушаа байгуулагдһан Гүрэнэй Онсо эрхэтэ Комиссиһаа

Краснодар городто ба Краснодарска хизарта немецко-фашистскэ булмитарашадай хэһэн хорото муухай агшанууд тухай

Краснодар городыг ба Краснодарска хизарыг немецко-фашистскэ булмита-рашадһа сүлжөөһөнэй һүвчлээр ула-гүй Краснодар городыг ба Краснодар-ска хизарыг эзлэхэд байла. Үдөө германска командовани ба гестапов-цууд, тусгайлан хэлбэл 17-дэх немецко-фашистскэ армийн команддал-шэ генерал-полковник Руоф, Красно-дар городто байгаа карательна орг-ануудай начальник полковник Кришман, тэрэнэй орологшо ба гестапын түрмэн начальник капитан Рабее, офицерүүд Пашев, Вязц, Ган, Фюререр штурм-ууд Салыг, Сарго, Мюнстер, Мейер Эрих, гестапын түрмэн врачууд Герд ба Шустер, халамэршад Эйкс Ялоб ба Шертерлан гэгшэд прелателүүд Ти-шөкво В. П., Пушкарев Н. С., Режко-в И. А., Мисан П. П. ба Лестович-ный М. П. гэгшэдтэй хамта 6.700 га-рнэ советскэ гражданинуудыг, тэдэнэй дуһа Краснодар городтэ депласер-нүүд, больницануудта өмнүүлжэ бай-һан эхээрүүд, үбнэ хүтшэд ба үх-

бүүд болоһон мурд төрөшлэн арестов-лагдһад гестапын түрмэдэ хаалгатай байһан хүнүүдтэ газар—үлгөройой оксөөр гордон алажа, зорилг муу-гайгаар хөдөлгөн тухай материалууд немецко-фашистскэ булмитарашадай ба тэдэнэй туһамаршадтай хэһэн хорото муухай агшануудыг тодруулаха ба мурдэхэ тушаа байгуулагдаһан Гүрэнэй Онсо эрхэтэ Комисси-да орожо захилаһан байгаа.

Гүрэнэй онсо эрхэтэ Комиссиин даалгабарлар нотуугауудтай советскэ органиуд немецко-фашистскэ булмита-рашадтай хэһэн хорото муухай агш-анууд тухай материалууд ороод байха-дныг, тэдэнэй агшанууд шалгажа үз-эхтөө илгэжэ заруулаһан байна тобл: Краснодар городтэ захила хэм хэмжүү-рэнэ эмсэгүүдтэ бүтээхэ занойд дэр-жэ танж унагааха ехэ галса нүхэн соо газар хорологон алагдаад геста-повцуудтар хамгаһан советскэ граж-данинуудтай хэһэн мянгад хүчүүдтэ буулагдаһан байла. Энэ галса нүхэн дотор олоһон советскэ гражданину-

удай олоһонг хүврүүдтэ больницануудта эмнүүлжэ байһан гү, али геста-пында хагалдаһан хүнүүдтэй хүврүүд мүн байна гэжэ тус гороһоо һууд хүврүүдтэ—түрэлхидөөрнэ таптал-һан байха юм.

Вранчуд Черная, Баранов, Кушков, Косовый ба Хаохлашев гэгшэд составтай медицинскэ эспертнэ тар-танж унагааха галса нүхэн соо бөд-ржэ олоһон советскэ гражданинуудай нилээд олон хүврүүдтэ хаража шан-жэжэ ба заламжа үсөөр байгаада, тэдэр буталада немецко-фашистскэ алууршадтар үлгөройой оксөөр хор-лодожо алагдаһан байна гэжэ тодо-руула.

Краснодар городто ба Краснодарска хизарта немецко-фашистскэ булмита-рашадтай хэһэн эрлэгт муухай агшанууд тухай материалуудыг Гүрэнэй Онсо эрхэтэ Комисси болбол ССР Со-юзтэй прокуратура мурдхын ба зэмтэ-хүрүүдтэ үлчлөө хароһалһаан та-баадууһын тулада эльгөөһөн байна.

БМАССР-эй 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан ажайлэдбэри, транспорт, хүдөө-ажайн стахановецүүдые, наука ба искусствын хүдэлмэрлэгшэдые ба республиканска, городской ба аймагай эмхи зургаанууд ба организацинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрлэгшэд ба албахаагшэдые БМАССР-эй Верховно Соведей Президиумэй Хүндээлэй грамотануудаар шагнаха тухай

(Ургэлжэлэл, Эхинийн шилин 11 ба 13-ай "Б. М. Үнэндэ").

- Ажайлэдбэри, транспорт, хүдөө-ажайн, наука, культура ба искусствын талаар багшануудыг туйлаһанай түлээ Бурят-Монгол АССР-эй бии болоһоноо хойшо 20 жэлэй ойе тэмдэглэн ажайлэдбэри, транспорт, хүдөө-ажайн стахановецүүдые, наука ба искусствын хүдэлмэрлэгшэдые, городской ба аймагай эмхи зургаанууд ба организацинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрлэгшэд ба албахаагшэдые БМАССР-эй Верховно Соведей Президиумэй Хүндээлэй грамотаар шагнаха
92. Дамбаев Дамба Дамбаевиче—Мухар-Шабарай аймагай Зандинаа сомоной "Комсомол" колхозой түүрүүлгэша.
93. Дударин Анна Сергеевна—Иволгин аймагай Саянтын овоной сорьталгалын пунктэе даагша-агроном.
94. Долганникова Мария Васильевна—Хойто-Вайгалай аймагай "Труд" колхозой ахалагша наалшана.
95. Димитриев Бимба—Иволгин аймагай Саянтын МТС-эй эхэнэрэй тракторная бригадын бригадир.
96. Додукова Долгар Дондоковна—Хорин аймагай "Путь Сталина" колхозой хүдэй товарна ферме даагша.
97. Додукова Дилыма Шагдаровна—Бурят-Монголой республиканска колхозно-совхозно театрын артист.
98. Дугарев Николай Доржиевиче—Бурят-Монголой республиканска колхозно-совхозно театрын артист.
99. Дубаев Доржи Жимбаевиче—Закамен аймагай Улсшэной НСШ-гай директор.
100. Дудкина Антонина Фёдоровна—Улан-Удэ городской 22-дохи хүүгэдэй садне даагша.
101. Доржиева Очирма Гармаевна—Бурьногпромпромсозай системн "Кооператор-Комсомолец" артелиин хубаана эсхэгшэ.
102. Дашциренов Намбар Дашциреновиче—Мухар-Шабарай аймагай Шулуутайн совхозой түүрүүлгэша.
103. Даврижков Иван Сергеевиче—Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениной орденото хүжэмтэ-драмн театрын оркестрын артист.
104. Емельянов Ефим Денисовиче—Бурьногпромпромсозай системн "Кооператор" артелиин обостроениян подервщик.
105. Ефимова Ксения Афанасьевна—"Лесосудострой" трестин механическа заводой разливщик.
106. Еронова Анна Карповна—ПВЗ-гай 3-дахы цехын ферезерувэй.
107. Житалкова Мария Фёдоровна—Гүрэнэй заводой станочник.
108. Журавлев Николай Дмитриевиче—Зүүн-Сибирин түмэр замгай Салганг станцин начальник.
109. Жамаганов Мунко Гамбаловиче—Яруун аймагай АЙФ-оо даагша.
110. Жамбалов Чулгун Найдановиче—Зэдэн аймагай Госсрестраны участково инспектор.
111. Жбанова Татьяна Степановна—Улан-Удэ городской багшанарай кабинетэй методист.
112. Жеруца Мария Кирилловна—БМАССР-эй Наркомторгын ютагай ажайлэдбэрин таһагай начальник.
113. Жарков Фёдор Тимофеевиче—Хиза шадарай отрядтай улаанармеец.
114. Загзунов Гандэн—Яруун аймагай Муханай совхозой гуртурпа.
115. Запорожеч Глеб Борисовиче—Гүрэнэй заводой цехын начальнигые оролошо.
116. Зеленин Павел Михайловиче—Вайкало — Сэлэнгын Господрохствын эксплуатациян таһагай начальник.
117. Золотухин Аким Никитовиче—Эвакогоспиталин начальник—врач.
118. Зубова Елизавета Бенедиктовна—Улан-Удэ городской №4 НСШ-гай библиотеке даагша.
119. Зинченко Инна Павловна—Хиза шадарай отрядтай улаанармеец.
120. Зенин Алексей Александровиче—Хиза шадарай отрядтай улаанармеец.
121. Завельский Иосиф Яковлевиче—Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениной орденото хүжэмтэ-драмн театрын дирижер ба артист.
122. Исабаев Шейкен—Бурьногпромпромсозай системн "Кооператор-Комсомолец" артелиин сахи олоог цехын мастер.

- 123. Иванов Михаил Григорьевиче—Летучка.
124. Ильин Николай Алексеевиче—Улан-Удэ Городской электростанцин слесарь.
125. Иванова Надежда Александровна—БМАССР-эй Наркомздравай Ильинскэ хүүгэдэй тубсанаторин главно врач.
126. Илькова Валентина Николаевна—Эвакогоспиталин врач.
127. Иванов Николай Ивановиче—БМАССР-эй Верховно Соведей Президиумэй гурүүлгын приёмные гомодолнуудай талаар даагша.
128. Игумнова Наталья Ивановна—Зэдэн аймагай Худалтас эхиин хургуулине даагша.
129. Илгеев Хусай Илгеевиче—Кабанск аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша.
130. Иванова Мария Николаевна—БМАССР-эй Наркомземай малажалдай Управлениин ахалагша зоотехник.
131. Кузнецов Сергей Ивановиче—Гүрэнэй заводой цехын начальник.
132. Коробков Алексей Ивановиче—Гүрэнэй заводой отделениин начальник.
133. Карпов Иван Петровиче—Гүрэнэй адуулыге хамгаалгын младша лейтенант.
134. Карпенко Иван Фёдоровиче—Милцинин ахалагша лейтенант.
135. Колесникова Агафья Евдокимовна—Улан-Удэ станцин ПЧ-6-ай телефонистка.
136. Кузлун Григорий Львовиче—Улан-Удэ станцин 6-дахы вагонно участогын начальник.
137. Ксантин Павел Ивановиче—Зүүн-Сибирин түмэрзамгай ажалгын албайн 4-дахы отделениин начальник.
138. Карликов Василий Васильевиче—БМАССР-эй Наркомместромай Металлошпиротреб заводуи шэрэм-шудхалгын цехин мастер.
139. Коноплянский Есей Проклловиче—Муханай комбинатай газосварщик.
140. Костюкова Клавдия Фёдоровна—Муханай комбинатай арнагай цехын хүдэлмэршан.
141. Каванцев Николай Андреевиче—Городской электростанцин слесарь.
142. Карникова Анна Николаевна—Улан-Удэ городской урхадтай урхадтай.
143. Корягина Мария Фёдоровна—Улан-Удэ городской хүүгэдэй полицииникын педатор, врач.
144. Ковалев Николай Александровиче—Гүрэнэй банкн Бурят-Монгол республикн кенторин ахалагша инспектор.
145. Кравченко Григорий Спиридоновиче—БМАССР-эй СНК-гай дэргэдэхи Протезан мастерскойн шорник.
146. Кузин Илья Матвеевиче—Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениной орденото хүжэмтэ-драмн театрын электротехниче даагша.
147. Красовская Зинаида Константиновна—Гүрэнэй Бурят-Монголой хүжэмтэ-драмн театрын хургагша вокалист.
148. Клименченко Мария Михайловна—Кабанск аймагай Кударинскэ дунда хургуулиин хуралсадай частине даагша.
149. Кокулина Проксвия Ивановна—Ваунтын аймагай библиотекэ даагша.
150. Ковалев Фёдор Иосифовиче—Улан-Удэ городской №18 дунда хургуулиин хуралсадай частине даагша.
151. Кирхер Софья Алексеевна—Загидтай дунда хургуулиин хуралсадай частине даагша.
152. Карелина Анна Васильевна—Улан-Удэ городской Урмонгорин №3 магазин даагша.
153. Колбин Василий Ивановиче—СССР-эй Наркомлесай "Лесосудострой" трестин механическа заводой слесарь.
154. Козырь Фёдор Фёдоровиче—Улан-Удэ городской ПВЗ-гай токарь.
155. Кабанов Павел Мироновиче—ПВЗ-гай стальцехын формовочно пробылдой начальник.
156. Коробов Василий Николаевиче—ПВЗ-гай кузнечне цехын түмэрше дархан.
157. Климов Пётр Витальевиче—Яруун аймагай Эгэтын МТС-эй тракторная отрядтай бригадир.

(Ургэлжэлэлын удаахи номернуудта).

Гүрэнэй Обороннын Комитедэй дамжуулгын Улаан Туг дахиад абаба

Бурят-Монголой хэлхее-холбоошодто баяр мэндэ!

Минэй республикнэй хэлхее-холбоошодтой коллектив түрээ Бурят-Монголойнгоо 20 жэлэй алдарт ойгоор дашарамдуулан социалистическэ мчуртсө үргүнээр дамжуулгын монкингэе програмын (мчурн дүврэгшэингэе ашаар ВЦСПС ба Хэлхее-Холбооной Наркоматай шинжлэбэрин ёшоор Гүрэнэй Обороннын Комитедэй дамжуулгын

Улаан Туг дахиад абаба хүндэтэ эрхэ олобо. Үндэр дээдэ шагнал хоёрдохо абаһангай дашарамдуулан Бурят-Монголой хэлхее-холбоонийхиде СССР-эй Хэлхее-Холбооной Наркомой орологшо нүхэр Саратовск амаршалха зуураа хүдэлмэриде үшөө эхэ амжалта туйлахынь хүсэбэ.

Редакцида ерэнэн бэшэгүүд

Өөрөө урдахыень хүлээнэ

Мухаршөбөрэй ба Бичурын аймагууд модоурдуулгада хүнүүдые хэвээ эльгээхэ юм?

Модо урдуулга болбол оборондо ба ажайлэдбэриин айнабар эхэ гүрэнэй хэмжээ-ябуулаа һүн тулаада төршине болээр соонь дүврэгшэ гөшө гарсагай деспрохестуудай, урхадхалын конторонгуудай, деспрохторнуудай, профторганизацинуудай бөшө, харин модо урдахалгын хүдэлмэришээр хангадаг районнуудайшын нангын уялгын боло. Төшөө, зарим аймагууд модо урдуулгада тон үсөөн хүнүүдые эльгээдэ хандха. Хүдэлмэришэны хүсээ үгөөдүйнөө байтагай өдөгүи өбор хүнүүдые томилдог ябадал бүршье һаа тэсөөгүи байна. Модо урдахалгын 40 хонгой турша дотор оройдоо 250 хүн хабсадага. Төршөлөн ажалаа заагайруудан ябадал Усть-Хилгооскэ модо урдахалгын контородо үргэлжлээр. Жэшээлхээ, Бичурын аймаг тусбөбэй ёшоор 160 хү-

нэй орондо мин 63 хүнине, Мухаршөбөр 80 хүнэй орондо 49 хүнине дутуу үгбө.

Убан зам жанда илангаа үнэтэй ба ашаг тушаар эхэ гэжэ мэлхэ хэрэгтэй. Хэлтэ голые модоһоноо сөбөрлээ болбол баржа ба судануудай баадгүй ябадынь хангага. Усть-Хилгооскэ модо урдуулгын конторын начальниг нүхэр Шура-Бура гөшшэ ажагай эмхидхэлэй дутагдалнууде энэ гэлээр усдахын тулаа конторо сооһоон хообон захирамта үгээ бөшө, харин модо урдахалгад эршэтэ ажалье эмхидхээ ба амиди уян ударидалта хангаха хэрэгтэй. Фронтто үшөө олон самолёт ба бусад шухала сэрэгтэй бүү зэбэрг үгээ гэж һаа нүхэд Дубровский, Балланов, Будаев ба Митякин гөшшэд тусбөбөр хараагшадан хүнүүдые урдахалгата дары томилго шухала.

Б. Сусанин.

Нү үрихэ ябадалтай эрид хатуугаар тэмсэхэ

Сэлэнгын зарим колхозууд һү тушаага гүрэнэй урхад хатуугаа сэг болзоргон дүврэгшын орондо али болхоор хойшо татаага Жэшээлхээ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (правлениин түрүүлгэшэ нүхэр Соколов) 1.800 литр һү, Карл Марскын нэрэмжэтэ колхоз (правлениин түрүүлгэшэ нүхэр Пыделов) 9.301 литр һү эзэн бусаар үршөөн байха юм. Шалтагаанынь юрб гэхээ, гүрэнэй һү тушаагада амалта хайрарамжэгүйгөөр хандан үршөөнэ дутылана.

1942 оной эсөөтэ нэрлэгдэһэн зохиот зуулта тоо бүрхлээд шалтага хэддэй байһан ушар өлэ колхозуудай, сеговогудай харотсалтагүи хойрогые элэрүүлбэ гөбөл: һүвэй гаршын мэдээ дээр абаһанһие, үршөөнһие хүвчүдэй гар таймалгүи байха юм. Тимэ эрэн саарна документ болгожо шкар соогоо суглуудалга байба. Турвуулгэд нүхэд Соколов ба Пыделов гөшшэд һү тушаалтые шантагдаха зорилгоор шалтанг шалтага ферезүүдтэ бөлүүлдэгүи ба бусад ямаршье хэмжээ абаагүй, харин колхоз до-

торин һаан ношоодо ба төшө харша дутуу дундадуудта даргдһан хэрэг болоно бөшө гү?

Галда Карл Марскын нэрэмжэтэ колхоз 64.756 литр һүһнээ 27.557 литр һү тулаада туулаага гөһөн алд, харин хэдэ тулаа тигээжэ тэжээлгэһэн үршөөн элгэ бөшө байха юм.

Бэлхээлэй Наркоматай түрөөлгэшэ нүхэр Стояко ба төһонэй заводой директор нүхэр Соколовский гөшшэд гүрэнэй һү бөлхөлд хэрээрэ ябажа байһан ангарн, колхозуудта гаража шалгалтагүи, харин тансаа саарһан мэдээ абад һаангага амаршадэг дээршөөн һүвчэй нимэ үрлэтэ болгоно байна.

Һаяхан үгшэрһэн ВПК(б)-тэй айкомой бөрө дээрэ нүхэд Пыделов ба Соколов гөшшэдэй хойрог үшөөнһие тодоржо, зохио хэмжээнүүд абаба.

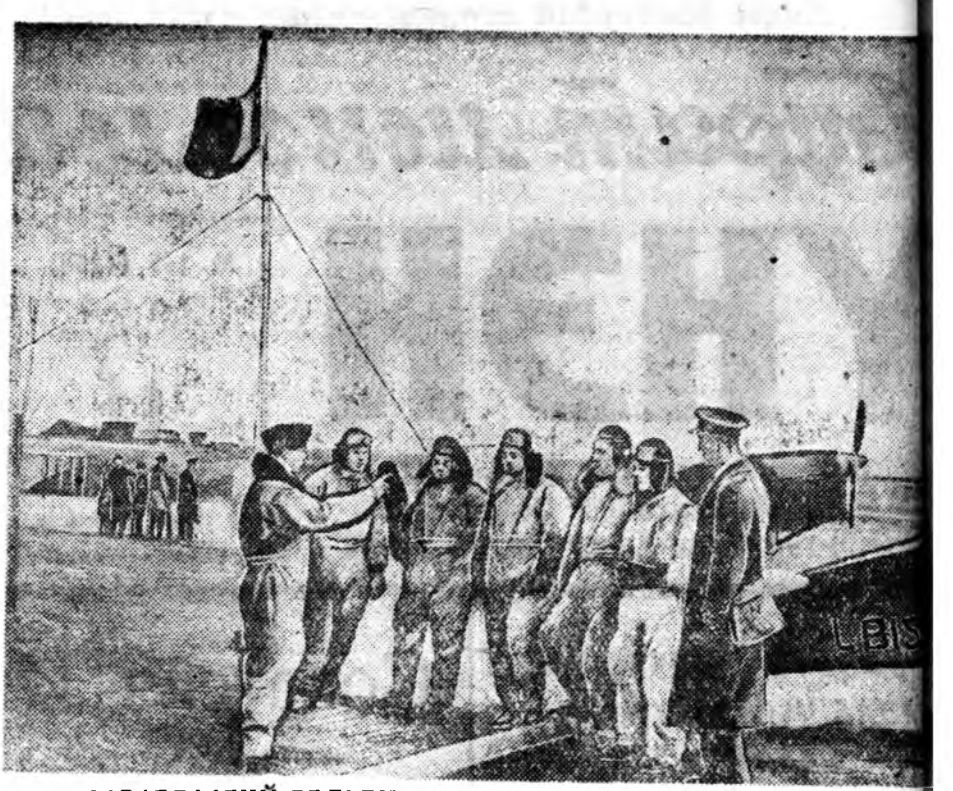
Бусад колхозуудта нимэ дутуу дундадууде дабагалагүи, тигээд нангын уялгата нөрэ түрэгшэгөөр дүврэгшын тулаа һү үрихэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, тоо бүрхлээдые ферез бүхэндэ тодо һонороор хүтэлхэ хэрэгтэй.

А. Будаева.

"Б. М. Үнэндэ" материалаар хэмжээ абаба "Уялгата мэдээгүй парторг"

Иимэ гаршамтайгаар «Бурят-Монгол Үнэндэ» майн 29-эй номерто Сэлэнгын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозной дэргэдэхи парторганизациян секретарив хүдэлмэри тухай бөшөөдөһөн байба. ВПК(б)-гэй Сэлэнгын айком энэ

материалые хаража үзэхэдөө толилогдһон баримтанууде эвб гэжэ тоолоод, Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизациян хүдэлмэри һайжаруула тушаа хэмжээнүүд абажа байна гэжэ манай редакцида мэдээсөбө.

ДАРАГАДАГҮЙ БЕЛГҮИ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Англида байжа союзнигуудай талаа тулалдан байһан национальна бельгийскэ эвсэгтэ хүсүнүүдэй бүлэг лётчигууд.

Сицили арал дээрэ союзнигуудай сэрэгүүдэй хэжэ байгаа десантна операцинууд

ЛОНДОН, июлийн 12. (ТАСС). Рейтер агентствэ болбол Сицили арал дээрэ бууһан союзнигуудай сэрэгүүд Сиракуза, Авола, Ликата, мүн төршөлөн Пондича гэдэгны эзлэн тухай Хойто Африкада байгаа союзна сэрэгүүдэй штабай мэдээлэе дамжуула. Тийхэ зуура дайсанай 2.000 солдат ба офицернүүд плендэ абаба. Нүгөөдэ мэдээлэл соонь хэлэгдэхэнь хадаа, Сицили дээрэ десант буулгага ябадалта 2.000 гаран шорохууд хабсадалсана гэнэ. Сицили аралай 3 аэродром союзни-

гуудай гарта ороод байһан тухай жаржэ радио хуулгата ёшоор мэдээ Американска ба авлигиска десантчастыүүд июлийн 9-эй һүнн ба июлийн 10-ай үзэр Сицилийн дэдэн пунктнуудта хангаһан парашютны рөгүвчүдэй гэлхээ холбоо тогто байна. Хойто Африкада байгаа союзндай сэрэгүүдэй штабай мэдээсэхэнь хадаа Сицили арал дээрэ союзниг десант буулгажа эхилһөнһээ хойш хасай турша соо хэлэг мянгад еска сэрэгүүд бууба гэнэ.

Союзнигуудай авиацин довтолгонууд

ЛОНДОН, июлийн 12. (ТАСС). Официалнаар мэдээсэхэнь хадаа, эсгөлээр Сицили арал дээрэ дайсанай сэрэгүүд союзнигуудай истребительнүүд ба бомбардировщикуудэй зүршөөн айнабар шанта атакавуудта ороһон байна. Дайсанай угаа олон автомобильнууд ба бусад транспортна зэмсэг хэрэгсэлнүүд үгы хөдөө. Катанияда байгаа түмэрзамгай тээлдэ самолётууд довтолго хэһэн ба дайсанай аэродромуудые бөхболоһон байха юм. Энэ үзэрэй турша соо 45 немецкэ ба

итальянска самолёт үгы хэлгэбө. Американска самолётууд эсгөл Ротонди-Кадабрия ба Вибо Валенте байгаа (Урга Итали) аэродром довтолго байгаа. Рейтер агентствын дамжуулахадаа, июлийн 11-эй үдэр «Боготер» бомбардировщикууд Батюгей шовто (Фрэнци) байгаа электротехни атакавалда гөжэ дамжуула. Мүн энэ үдэр авлигиска бусад самолётууд Бельгия ба Фрэнцигай объектынүүдтэ довтолһон байба.

Американска авиаци Хайфондо довтолбо

ЛОНДОН, июлийн 12. (ТАСС). Рейтер агентствын Чувшиһаа дамжуулаһанай ёшоор, Хитаатта бэсэтэй байһан американска хүндэ бомбардировщикуудай томохон союзниги Хайфондо (Индонезия) довтолго хэһэн байна. Тийхэ

дэхэ портто 8.000 тонно уба тэмжээтэй японско ашаанай парашютлэһэн ба үшөө нэгэ бага жэнэй парохот шентэгдэһэн гөжэ барсадага. Дотуудай бөшөөн зарта гэмтэл ушаруулагдһан бай

Номгон далай дээрэхи байлдаан

ЛОНДОН, июлийн 12. (ТАСС). Номгон далайн баруун урда эвчтэ байгаа союзнигуудай эвсөгтэ хүсүнүүдэй нэгэ голмэй командованиян штаб болбол союзнигуудай хүндэ бомбардировчи авиаци Бабодо (Голландска Шанэ Гивнея) ба Рабаулада (Шанэ Британия арал) байгаа аэродромууде атакавалган байна. Бабодо дээрүүд апарта болон байлаанаа 4 японско истреби-

тельнүүд унагаада. Рабаулада аэродромууд дээрэ 35 тонно фугас болон хайлаа. Саламауагай шовто байһан японско позицинууд дээрэ 49 тонно бомбо хангаһан юм. Номгон далайн баруун-хойто байгаа союзнигуудай авиаци Куман (Тимор арал) байгаа японско аэродром довтолһон байгаа.

США-гэй сэрэгэй министр Стимсон гэгшэ Англида ербэ

ЛОНДОН, июлийн 11. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулаха хадаа, США-гай сэрэгэй министр Стимсон Англида ерэнэн байна. Англида ерэд байхатаа Стимсон Европодо дайлагдажа байгаа Американска эвсөгтэ хүсүнүүдэй

дэй командалатша генерал Деверестэй ба дээрэ эрлгн грегдэһэн лон сэрэгэй засагаархитэй үү болон американска сэрэгүүдтэ, аромууд ба бусад барилтануудые шаабари үгээхэ юм ха.

Францида антигерманска саботаж ба һүйдхэлнүүд болоно

ЖЕНЕВА. (ТАСС). Францида гитлеровчүүдэй хамгадал дор хөблөгдөн гаргагдажа байгаа газетнүүдэй мэдээ салнууд ба мүн төршөлөн бусад французска газетнүүдэйшье бэлхээндэй ёшоор Франци дотор антигерманска саботаж ба дээрэ хэхэ ябадал улам эхлээжэ байна.

Рене Блаш гэгшэ 20 жэлэй католик хуульч хэлээр шинжлэгдһэн Французска патриотууд Дээрэ реней гэгшэ департаментта ба Воге реней департаментта эзэн олон туй модоно гал аһаһан ба Греноб байһан искусствонне торго нэхээд рийнэ галдаһан байна.

Эрө гэгшэ департаментта байһан сүнд немецкэ сүлгине галдаһанһийн түлөө француз Луи Гранье гэгшые 5 жэлдэ түрээдэ хааһаар шиндэба. Мунпельеде немчуудай тарашадаан хуульч хуряажа абаһан таряа талхые палдаһанай түлөө французска патриот

хэхэ ябадал угаа олон болоо. Воге реней департаментта поездуудай жуу хулар халин уаһан дээрэбэ, хуульч харгыгаар ябагта хэлэй рэй турша соо ваатаһан байха юм.

Гадаадын номнууд

★ Хитаатта нилдэд эхэ харгын барилта хөдөөжэ байна. Нэгэ хэһэн түмэр харгынүүд шэнээр барилгажа байна гэбэ Гуанси-Гуйчжоу гэгшэ 620 километр ута түмэр харгы барилгажа эхлэхэй. Тэрэнэй олонхог участогуудын хэжэ хабсагай хүнлэһэн гарана. Мүнөө 400 километр ута харгы дээрүүд ябажа эхлээ. Мүн төршөрэн хэлэн олон хоосейн харгынүүд шэнээр барилгажа ба һельбэн забалгажа үргэлжлөөн.

★ Испанида немецкэ тарлалта Франкогой зоргоороо ашахла яба эсаргүүсөөн демонстрацинууд талхэн олон горуудыла болобо. Эрмонстрацинууд болбол «Герм эсаргүүсөөжэ, Испаниин түлөө хөл», «Росн мандала болтогой» һэн лозунгуйгоор үлгэрбэ.

★ США-гэй сэрэгэй министрество болбол ула мчуринсө хүнлэһэн гатаржа гаража түгээрлэгтэй шэнэ язын гурвануудые бүтээн гаргаха тухай Францын компания эвбшөөрөл үгээжэ байна. Тэрэ машина дээрэ 5 хүн буужа ябаха юм. Шэнэ машина болбол год гөрхө ба уба нурууныне гатаржа гаража хуурай газарааршье ябажа шадала байна.

Харуулгагта режиссер Ц. ГАЛСАМ Мүнөөдэр кинотеатруудта «ПРОГРЕСС» Таджикистанай хубуура «ЭРДЭ» Алтан нуур Сеансуудын 4, 6, 8, 10 часта. Кассань—2 часһаа.

Политико-гэгээрэлэй хүдэлмэриие найжаруулха

Революциин урда тээ бурят арад болбол эрхэ сүлөөгүй барта бүдүгдэн бэ ядуу тулоргой байдалтай байгаа һэн. Тийхэ сагта бурят зоний дунда мин 8.4 процентны үзэр бөшгө таниха байха гэдэ бэлэй, тигээхээд тэдэний олонхын ламанар ба баяд ноёдой хүвчүд байдаг һэн. Бүхы Забайкали соо 48 эхлн хургуули бии байгаа, тийхэдэ дунда хургуули гэжэ бүри байгаагүй. Гансад агүүхэ Октябрска социалистическэ революциин болоһон хойно бурят-монгол арад эрхэ сүлөөгөө олоно, төрөнэй ажабайдал, культура болбосоро ба искусствонь һамбаран хүгжээхэ аргатай болоо. Хүдөө нотагуудта ябуулагдха политико-гэгээрэлэй хүдэлмэри советскэ засагай шухала зорилгонуудай нэгэ ялһы бөлөжө, уншалгын байшанууд гөшөө октябрска революциин хойто тээ байхуулгагдажа захалаа һэн. 1923—1924 онуудта Бурят-Монголд 43 уншалгын байшан бии байһан аад 1933 ондо 135 боложо, 1942—1943 онуудта 175 үршөөн байха юм. Клубууд, культурын районно байшанууд 1923—1924 онуудта—46, 1933—1934 онуудта—62, 1942—1943 онуудта—230 болоод байба. Мүнөө өдөд колхоз бүхэн шахуу өөршөөн клубтэй болохтой. Хаашта засагай байхата, бүхы Бурят-Монгол соо нэгэ библиотекэ Верх-

недундскэ городто бии байгаа бэлэй. Теэд мүнөө 1942—1943 онуудта Наркомпросай системээр 52 библиотекэ 230 гара мянган номтой болоод байна. Тэрэнһээ галда, хургуулануудай дэргэдэ, педистхутудта, педучилищнэ, ГИИИИ-да, музейнүүдтэ өөһэлтын библиотекэнүүд бии болгогдохтой, тэндэ хэһэн араад мянган ном дөбөрнүүд бии байна. Библиотекэнүүдтэ ном уншагшадтай ба уншагдаһан номуудай тоонь жэлһээ жэлдэ улам олон болоно. Олонхог колхознигууд өөһэлтын үмэсын библиотекэтэй болоо. Шэнэ номуудыи наймаанда гарамсаар төрөнине тон түршөөр худалдан абагал байха юм. Ном болбол хүдэлмэришэн ба колхознигуудай ажабайдалынь шухала хэрэгтэй зүйл болоод байна. Баунтын районно библиотекэдэ 1941 ондо 6.400 ном бии байһан аад, мүнөөдэр тэндэ 23.569 ном бии боложо, уншагшадын 2.500 хүн хүртэр олошорбо. Баргажанай библиотекэ (дагшань нүхэр Мосупова) мүн дэ байһаар хүдэлмэришэ. Тэндэ 1.000 гарам уншагшадын 1942 он соо 23.310 ном уншажа дүврэгшөн байгаа. Эсгэ ороноо хамгаалгын дайны ахилһөнһээ хойшо хүдөө нотагуудта ябуулагдха политико-гэгээрэлэй хүдэлмэри хэжээ-хэжээлгэһэн үдүүв хатай болоһонтой. Колхознигууд фронт дээрэ ба улахоорондын байлагда боло-

жо байгаа событинууде эхээр һонирхолод болоо. Эдэ асуудалуудые колхознигуудта ойлгуулаха үгээхэ, улад зоний политическэ эдмөн хэмээлэнь улардаха, сэрэгэй ажайн зорилгонууды дүврэгшэ ябадалта али болхоор түрбалха гээшэ манай хүдөө нотагуудай уншалгын байшанууд, клубууд ба аймануудай социалистическэ культурын байшануудай аруун уялга мүн. Тимэ һайн үлгэр жэмээ Витурин аймагай Харлангай совхозтой Кировой нэрэмжэтэ колхозой агитколлектив хэстөрүлдэ. Тэндэхи агитаторнууд участогууд дээрэ саг үргэлжэ абажа колхознигуудтай политическэ хөөрлөө хэд, колхозник бүхэнэй мүнөөдэр дүврэгшэ зорилгынь тодорхойлон ойлгуулаха үгээхэ. Хэсрын станууд дээрэ колхознигуудай дунда политическэ нягтын хүдэлмэри ябуулаха хэрэгтэ Витурин ба Мало-Куналин дунда хургуулинууд, Октяно-Ключевской НСШ угаа эдмөнхитэйгөөр хабаалалсана. Багшанар ба филиалко-гэгээрэлэй хүдэлмэригшэһэй хүсөөр Витурин аймаг дотор 38 хэсрын стан түхээрлэгжэ, тэндэ бөөрэй участогууд саг үргэлжэ гаргагдажа байдаг. Халтын аймагта 43 бүрүүлх, 10 уншалгын байшан, 16 колхозно клуб, 21 улаан булан, 5 библиотекэ бии юм. Энэ угаа эхэ культурна хүсэи болбол мүнөө чедэ колхозуудай үнэтэ табигдаах байһан ажалын-политическэ зор-